

Itä-Savon ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutuminen vuonna 2024

YTHJ 21.03.2025 § 13
5/00.01.02/2023

Valmistelija Terveysvalvonnan johtaja Sampsa Kinnunen,
samps.kinnunen@savonlinna.fi, p. 044 775 4752

Selostus Valtioneuvoston asetuksessa kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (655/2006) säädetään, että kunnan valvontaviranomaisen on laadittava toiminnastaan suunnitelma ja seurattava sen toteutumista vuosittain. Itä-Savon alueellinen ympäristöterveydenhuoltojaosto on hyväksynyt vuoden 2024 valvontasuunnitelmien päivityksen kokouksessaan 8.12.2023 § 56.

Monijäsenisen toimielimen on vuosittain arvioitava valvontasuunnitelmien toteutumista ja siinä tarkastellaan mm. tarkastusten kattavuutta, tarkastusten ja näytteiden määrää ja valvonnasta saatavien tulojen kohdentumista. Lisäksi on arvioitava voimavarojen riittävyttä suhteessa tarpeeseen. Toimielimen hyväksymä selvitys on lähetettävä aluehallintoviranomaiselle (AVI) sekä lisäksi tiedot on toimitettava Ruokavirastolle Pikantin kautta sekä Valviralle webropolin kautta.

Vuoden 2025 toteuman raportointiin tiedot tulevat pitkälti ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen tiedonhallintajärjestelmä Vatin:n kautta. Valtakunnallinen tiedonhallintajärjestelmä Vati on otettu käyttöön vuonna 2019, mutta vieläkin raportoinnissa ja tilastoinnissa ilmenee aika ajoin ongelmia. Ohjelman kehitystyö onkin hidastunut ja kehitystyöhön on jo pyydetty myös kunatrahaitusta, mikä onkin tietyiltä osin toteutunut. Eläinlääkintähuollon arviointiraportti laaditaan vielä erillisenä dokumenttina.

Eri lainsäädäntöjen tunnusluvuissa esitetään valvontasuunnitelmassa esitetyt kohdemäärät, tavoitteet sekä valtakunnallisesta tiedonhallintajärjestelmä Vatista saadut tarkastustiedot.

Elintarvikelain mukainen valvonta v. 2024

Kohdemäärä suunnitelmasta	Kohdemäärä Vatista	Suunniteltu tarkastusmäärä	Tehdyt suunnitellut tarkastukset	Valvontatulot €
1093	979	446	297	87 030 €

Elintarvikevalvonnassa tehtiin vuonna 2024 yhteensä 337 tarkastusta (huoneisto ja alkutuotanto) sisältäen suunnitellut ja suunnittelemattomat tarkastukset (vuonna 2023 tarkastusten kokonaismäärä oli 287, vuonna 2022 tarkastusten kokonaismäärä oli 257, vuonna 2021 tarkastusten kokonaismäärä oli 284). Elintarvikevalvonnan suoritteiden kokonaismäärä oli vuonna 2024 oli 663 kpl (vuonna 2023 oli 616, vuonna 2022 oli 535 kpl ja vuonna 2021 oli 482 kpl). Elintarvikelain mukaisesta suunnitelmallisesta valvonnasta toteutui 67 %, suunniteltu 446 tarkastusta, tehty 297 tarkastusta (2023 toteuma 51 %, 2022 toteuma 49 %, 2021 toteuma 68 %).

Suunnitelman mukaisia Oiva-tarkastuksia tehtiin yhteensä 257 kpl 217 eri valvontakohteeseen (vuonna 2023 tarkastuksia 182 kpl 157 eri valvontakohteeseen, vuonna 2022 tarkastuksia 216 kpl 187 valvontakohteeseen, vuonna 2021 tarkastuksia 219 kpl 186 valvontakohteeseen). OIVA-tarkastusten arvosanat jakautuivat siten, että 90 % oli oivallisia tai hyviä, 10 % sai korjattavaa kehotuksen tai huonon arvosanan.

Ruokamyrkytyspäilyjä oli 4 kpl. Elintarvike- ja pintapuhtausnäytteitä otettiin vuonna 2024 463 kpl (2023 53 kpl, 2022 41 kpl, 2021 0 kpl).

Elintarvikevalvontaan käytettiin vuonna 2024 kokonaisuudessaan noin 825 henkilötyöpäivää (2023 käytettiin 825 htpv, 2021 käytettiin 810 htpv, 2020 käytettiin 800 htpv, 2019 käytettiin 770 htpv).

Elintarvikevalvonnassa oli vuonna 2024 ilmoitusten käsittelyjä 57 kpl. Valvontatuloista 58 % muodostui perusmaksuista. Kohdetietojen päivitys laskutusta varten, VATI-järjestelmän ongelmat, koulutus ja toimijoiden neuvonta sekä uuden tarkastajan perehdytys valvontakohteisiin veivät myös resursseja.

Terveydensuojelulain mukainen valvonta v. 2024

Kohdemäärä suunnitelmasta	Kohdemäärä Vatista	Suunniteltu tarkastusmäärä	Tehdyt suunnitellut tarkastukset	Valvontatulot €
394	423	150	103	58 380 €

Terveydensuojelulain mukaisia tarkastuksia tehtiin vuonna 2024 yhteensä 139 kpl (133 kpl vuonna 2023, 118 kpl vuonna 2022, 145 kpl vuonna 2021). Valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia tehtiin 103 kpl (79 kpl 2023, 75 kpl 2022, 72 kpl 2021). Suunnitelman mukaisista tarkastuksista toteutui 69 % (54 % vuonna 2023, 44 % vuonna 2022, 43 % vuonna 2021), ja tarkastusten kattavuus oli 26 % (20 % vuonna 2023, 16 % vuonna 2022, 17 % vuonna 2021). Terveydensuojelun valvontatyöajasta käytettiin suunnitelmalliseen valvontatyöhön 56 % (suunniteltu 37 %). Valvontasuunnitelman tarkastuksissa määräyksiä ja/tai kehotuksia annettiin viidelle valvontakohteelle.

Asumisterveyteen liittyviä tarkastuksia tehtiin yhteensä 28 kpl (44 kpl vuonna 2023, 42 vuonna 2022, 60 vuonna 2021). Asumisterveyteen ja sisäilmaan liittyvissä asioissa annettiin paljon yleistä neuvontaa ja ohjausta. Asumiskielltopäätöksiä ei tehty vuonna 2024. Terveydensuojelun tarkastajat osallistuivat kuntien ja valvontakohteiden sisäilmatyöryhmien työskentelyyn. Terveydensuojelulain muita tarkastuksia tehtiin yhteensä kahdeksan.

Terveydensuojelun valvontaan liittyviä näytteitä otettiin yhteensä 910 kpl (1 233 kpl vuonna 2023, 1 104 kpl vuonna 2022, 1 059 kpl vuonna 2021). Pääosan viranomaisvalvonnan näytteistä ottaa ulkopuoliset näytteenottajat. Viranomaisvalvonnan näytetulokset kirjautuvat Vati-tietojärjestelmään.

Talousveden välityksellä leviäviä epidemioita ei todettu vuonna 2024. Talousveden häiriötilanteita oli kolme, joista kahdessa häiriötilanteessa annettiin keittokehoitus. Talousveden häiriötilanneharjoituksia oli kaksi.

Talousveden laatuun, yksityisten kaivovesien tutkimiseen, kaivojen kunnostamiseen sekä vedenkäsittelyyn ja desinfiointiin annettiin ohjausta ja neuvontaa. Terveysvalvonta tutkitutti 47 lapsiperheen vesinäytteet (ns. neuvolavedet). Yksityiskaivovesien tutkimustulokset antoivat terveydensuojelulle tietoa talouksien talousveden laadusta, mahdollisista terveyshaitoista sekä terveyshaittojen poistomahdollisuuksista.

Ensisijaisten tilojen legionella -bakteerin esiintyvyyttä kiinteistön vesijärjestelmissä selvitettiin kahdeksassa eri valvontakohteessa. Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallintaan annettiin ohjausta ja neuvontaa useille valvontakohteille.

Terveydensuojelulain 13 § mukaisia ilmoituksia käsiteltiin 14 kpl ja erilaisia lausuntoja annettiin yhteensä 54 kpl (*70 kpl 2023, 47 kpl vuonna 2022, 65 kpl vuonna 2021*).

Vuonna 2024 ei todettu uimavesien välityksellä leviäviä epidemioita. Sinileväesiintymiä havaittiin 11 uimarannalla. Sinilevien havainnointiin liittyviä käyntejä tehtiin 30. Sinileväesiintymistä tiedotettiin uimarantojen ilmoitustauluilla sekä terveysvalvonnan internetsivuilla.

Haittaeläinilmoituksia tehtiin noin 35 kpl. Eniten ilmoitettiin jyräjien esiintymisistä. Tehtyjen ilmoitusten perusteella annettiin kiinteistökohtaisia ohjeita rottien hävittämiseksi. Alueellisia tiedotteita ei annettu vuonna 2024.

Terveydensuojelun ohjelmakauden painopistealueena oli elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö. Tämän osalta toteutettiin opinnäytetyönä elinympäristön terveysriskien kartoitus kuntalaisille suunnatulla kyselyllä. Toisena painopistealueena oli omavalvonnan tukeminen, ja terveydensuojelu tuotti toiminnanharjoittajille ohjeita riskinarviointiin ja omavalvontaan.

Terveydensuojelun viranhaltijat osallistuivat moniin erilaisiin työryhmiin ja sidostyhmäyhteistyöhön vuoden 2024 aikana. Terveydensuojelulain kokonaisuudistuksen työryhmiin terveysvalvonnasta osallistui kolme viranhaltijaa. Lisäksi osallistuttiin valtakunnalliseen Legionella -työryhmään, vesihuollon eri yhteistyöryhmiin ja Vati -kehittämistyöryhmään. Vahvalla työryhmätyöskentelyllä vahvistetaan painopistealueena ollutta yhteistyötä terveellisen elinympäristön turvaamiseksi.

Terveydensuojelun viranhaltijat osallistuivat yhteensä 18 kpl koulutus-, työpaja- ja vesihuollon toimenpidetyöpajatilaisuuteen vuonna 2024. Yksi viranhaltija osallistui RTA-tutkinnon opintoihin.

Terveydensuojelun valvontatuloista 42 % muodostui perusmaksuista.

Terveydensuojeluvalvontaan käytettiin vuonna 2024 kokonaisuudessaan 580 henkilötyöpäivää (kolme viranhaltijaa). Terveydensuojeluvalvonnan kesäharjoittelija työskenteli 27.5.-27.9.2024 välisen ajan.

Tupakka- ja lääkelain (nikotiini) mukainen valvonta v. 2024

Kohdemäärä suunnitelmasta	Kohdemäärä Vatista	Suunniteltu tarkastusmäärä	Tehdyt suunnitellut tarkastukset	Valvontatulot €
82	82	38	36	36 890 €

Tupakkalain suunnitelman mukaisesta valvonnasta vuonna 2024 toteutui 95 % (47 % vuonna 2023, 33 % vuonna 2022, 30 % vuonna 2021).

Tupakkalain mukaisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 37 kpl (23 kpl vuonna 2023, 17 kpl vuonna 2022, 20 kpl vuonna 2021). Lääkelain mukaisia tarkastuksia tehtiin 16 kpl.

Tupakkalain mukaisia myyntilupahakemuksia käsiteltiin vuonna 2024 yhteensä 2 kpl. Tupakointikieltohakemuksia 1 kpl. Lääkelain mukaisia hakemuksia käsiteltiin 4 kpl (2 uutta myyntilupaa ja 2 myynnin lopettamista).

Suunnitelmallinen valvonta kohdistui tupakkatuotteiden myyntipaikkoihin. Näytteitä ei otettu.

Tupakka- ja lääkelain mukaiseen valvontatyöhön käytettiin vuonna 2024 yhteensä noin 56 henkilötyöpäivää (58 htpv vuonna 2023, 47 htpv vuonna 2022, 40 htpv vuonna 2021, 46 htpv vuonna 2020). Suunnitelmalliseen valvontaan käytettiin 36 htpv. Valvontasuunnitelmassa oli arvioitu tupakkalain mukaiseen kattavaan suunnitelmalliseen valvontaan tarvittavan vähintään 35 htpv. Käytetystä työajasta valtaosa meni laskutukseen, tupakkarekisteri (Turren) uudistukseen (mm. kehitystyö), uudistuvan lainsäädännön koulutukseen sekä lupahakemusten käsittelyyn.

Eläinlääkintähuoltolain mukaisen suunnitelman arviointi 2024

Liitteessä A. on esitetty Itä-Savon ympäristöterveydenhuollon eläinlääkinnän valvontasuunnitelman arviointiraportti vuodelta 2024.

Yhteenveto ja toimenpiteet

Vuosi 2024 oli toinen vuosi uudessa organisaatiossa ja tapahtunut organisaatiomuutos vaikutti vielä erilaisiin taustatoimintoihin. Tapahtunut organisaatiomuutos ja sen mukanaan tuomat uudiet toimintatavat vaativat edelleen resursseja, mitkä olivat pois varsinaisesta valvonnasta, ohjauksesta, opastuksesta ja asiakaspalvelusta.

Tehty valvonta kohdennettiin kaikkiin ympäristöterveydenhuollon edellä mainittuihin toimialoihin riskiperustepainotteisesti eli käytetyt valvontaresurssit keskitettiin niihin kohteisiin, joissa terveydelliset riskit katsottiin olevan suurimmat.

Maksullisuus toteutui ilmoitus- ja hyväksymismenettelyiden osalta kattavasti. Vuonna 2024 erilaisia maksuja perittiin terveysvalvonnassa yhteensä 182 300 € (2022 noin 194 000 €, 2022 noin 189 000 €, 2021 noin 120 000 €, 2020 noin 114 000 €, 2019 noin 127 000 €).

Toimintalaskutusten jakautuminen eri toimialojen kesken on esitetty alla olevassa taulukossa. Samassa taulukossa on esitetty myös voimavarojen jakautuminen eri lainsäädäntöjen kesken.

Terveysvalvonta	Perityt maksut €	Voimavarojen jakautuminen %
elintarvikelaki	87 030 €	56 %
terveydensuojelulaki	58 380 €	40 %
tupakka- ja lääkelaki	36 890 €	4 %
YHTEENSÄ	182 300 €	100 %

Saaduilla maksutuloilla on katettu pääasiassa ympäristöterveydenhuollon menoja, mutta on positiivisesti huomioitavaa, että osin kasvaneiden toimintatuottojen avulla ympäristöterveydenhuoltoon saatiin perustettua myös uusi terveystarkastajan virka vuoden 2024 aikana. Virka on täytetty vuoden 2025 alusta.

Kokonaisuudessaan ympäristöterveydenhuolto toimi vuoden 2024 aikana valvonnan, ohjauksen ja opastuksen osalta resurssivajeessa, mikä näkyi osaltaan asiakaspalvelussa jonojen kasvamisena, riittämättöminä tarkastusmäärinä mutta myös henkilöstön työssäjaksamisessa sekä työhyvinvoinnissa. Alati muuttuva ja kehittyvä ympäristöterveydenhuollon työnkuva, lainsäädäntömuutokset sekä tiedonhallinta vaativat jatkuvaa henkilöstön lisäkoulutusta sekä toimintaa täydentävien resurssien käyttöä. Tästä syystä suunnitelmallisen valvonnan kautta kertyvät maksut on syytä kohdentaa edelleen entistä tarkoituksenmukaisemmin toiminnan ja asiakaslähtöisen palvelun turvaamiseksi ja kehittämiseksi. Myös henkilöstön työhyvinvointia sekä työssäjaksamista on kehitettävä. Tulevaisuuden tavoitteena on pyrkimys asiakaslähtöiseen palveluun sekä suunnitelmallisen toiminnan tehostumiseen keskittymällä entistä enemmän ydintehtäviin.

Toimivalta	Hallintossäntö § 8
Esittelijä	Terveysvalvonnan johtaja Kinnunen Sampsa
Päätösehdotus	Alueellinen ympäristöterveydenhuoltojaosto hyväksyy ympäristöterveydenhuollon vuoden 2024 valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnin ja siihen liittyvät toimenpide-ehdotukset.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Tiedoksi	Itä-Suomen aluehallintovirasto
Toimenpiteet	